

Вих. № 24-1-612 від 02.07.2024 р.

**Міністерство захисту довкілля
та природних ресурсів
України**

*Щодо надання пропозицій до проекту розпорядження
Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії
впровадження системи торгівлі квотами на викиди
парникових газів в Україні на період до 2033 року»*

За результатами засідання Комітету екології та зеленої економіки Федерації роботодавців України та обговорення проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів в Україні на період до 2033 року» (далі – проект Стратегії) розроблено з метою створення організаційних та правових засад реалізації державної політики у сфері зміни клімату щодо впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів, що було оприлюднено для громадського обговорення Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міністерство), пропонує наступне:

1. Не розглядати впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів (далі – СТВ) в Україні як варіант пом'якшення наслідків впровадження в ЄС механізму транскордонного вуглецевого коригування (далі – СВАМ) для українських експортерів.

Ця пропозиція впливає, зокрема, з того, що дія Регламенту Європейського Парламенту та Ради від 10.05.2023 № 2023/956 про встановлення механізму транскордонного вуглецевого коригування, фактично охоплює менший перелік галузей (товарів), на які розповсюджується, а також має вплив лише на українських експортерів таких товарів. Натомість, СТВ, що буде впроваджена в Україні, охоплюватиме значно більшу кількість суб'єктів господарювання. Крім того, СТВ буде охоплювати весь обсяг виробленої продукції, а не лише експорт до країн ЄС, та напряму впливатиме на кінцеву ціну товару для українських споживачів.

Відтак, твердження стосовно уникнення дії СВАМ через запровадження національної СТВ не є змістовними та обґрунтованими з точки зору економічного впливу та забезпечення розвитку економіки.

Разом з тим, варто наголосити, що 1 жовтня 2023 р. СВАМ почав застосовуватися у тестовому режимі, який триматиме до 1 січня 2026 року. Починаючи з 2026 року імпортери продукції будуть платити за СВАМ-сертифікати.

Під час перехідного періоду компанії мають вибір звітувати трьома способами: (а) повна звітність за новою методологією (метод ЄС); (б) звітність на основі еквівалентного методу (три варіанти); та (с) звітування на основі контрольних значень за замовчуванням (лише до липня 2024 року).

В цьому випадку більш швидкими заходами для допомоги компаніям для пом'якшення впливу СВМ для експорту є допомога з боку держави у здійсненні, наприклад заходів енергоефективності та з реального зменшення викидів парникових газів в атмосферу, а також у розрахунку всіх необхідних показників. І одним із джерел надходження коштів для реалізації таких заходів можуть стати кошти, отримані за рахунок впровадження СВМ в Україні по відношенню до третіх країн.

Більше того, запровадження аналогічного європейському СВМ механізму сплати вартості викидів вуглецю для імпорту продукції врівноважить ціни на внутрішньому ринку, оскільки в протилежному випадку імпортери з країн без СТВ будуть у більш вигідному становищі, аніж українські компанії, які змушені будуть сплачувати ціну так званого вуглецевого сліду на весь вироблений товар у разі запровадження національної СТВ

З огляду на вказане пропонуємо доповнити **Операційний план проекту Стратегії пунктами такого змісту:**

«Розроблення концепції створення СВМ для імпорту в товарів в Україну.» зі строками виконання у 2025 році та відповідальним виконавцями визначити: Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, Державну митну службу України та Міндовкілля.

«Розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проектів Законів про внесення змін до Податкового кодексу України та Митного кодексу України щодо запровадження механізму прикордонного вуглецевого коригування імпорту товарів на митну територію України» зі стоком виконання I півріччя 2026 року та відповідальними виконавцями визначити Міністерство фінансів України, Державну митну службу України та Державну податкову службу України.

Ще однією суттєвою допомогою для бізнесу буде прискорення створення в Україні інформаційної бази з показниками (коефіцієнтами) викидів CO₂ на 1 кВт спожитої потужності, оскільки звітування на основі контрольних значень за замовчуванням дозволено лише до липня 2024 р. Після цієї дати український експортер не зможе надати інформацію для звітування імпортеру без цієї бази. Разом з тим, звітування в рамках СВМ з використанням цих коефіцієнтів у розмірі, вказаному за замовчуванням, подекуди призводить до збільшення показників викидів CO₂ при виробництві товару, що підпадає під СВМ. Розкриття інформації щодо показників викидів CO₂ на 1 кВт спожитої потужності буде стимулом до використання відновлювальних джерел енергії та, в свою чергу, до зеленого переходу.

2. Продовжити строки впровадження СТВ в Україні, а відтак і дію Стратегії, а саме:

- **2024 – 2025 роки реалізувати підготовчий етап, як це передбачається проектом Стратегії;**

- **2026 – 2031 роки здійснити пілотне впровадження СТВ в Україні, при цьому протягом 2026 – 2027 років здійснити тестування процедур, визначених СТВ, а протягом 2028 – 2031 років – визначення економічно обґрунтованої ціни на викиди парникових газів;**

- **2032 – 2038 роки забезпечити повноцінне функціонування СТВ в Україні, при цьому протягом 2032 – 2037 років адаптувати ціни на викиди парникових газів в Україні до рівня аналогічного рівню цін в ЄС, а в 2038 році завершити інтеграцію СТВ України до СТВ ЄС.**

Серед іншого, звертаємо особливу увагу на заходи спрямовані на встановлення відповідної ціни (вартості) тони CO₂ в майбутній українській системі тергівлі викидами парникових газів.

На думку Федерації задля забезпечення можливостей української економіки у період війни та післявоєнного відновлення, зокрема, для забезпечення доступних цін на цемент, електроенергію, сталь та іншу продукцію, дії держави (визначених регуляторів та

уповноважених органів) повинні бути спрямовані на встановлення орієнтовних «коридорів» цін, а саме:

- перші 5 років повноцінного функціонування СТВ (2-ий етап та перший рік 3-го етапу) від 1 до 10 Євро за тону CO₂.
- 6-10 роки повноцінного функціонування СТВ (3-ий етап) до 30 євро за тону CO₂.
- 11-15 роки повноцінного функціонування СТВ (4-ий етап), тобто з моменту інтеграції з EU ETS до 50 євро за тону CO₂.

Таким чином перші 15 років повноцінного функціонування СТВ в Україні будуть мати більш м'яку цінову політику та дозволять українській економіці та підприємствам відновлюватись.

Зазначена пропозиція викликана, зокрема тим, що в умовах повномасштабної війни росією проти України, економічна ситуація в нашій державі є вкрай критичною. Під постійними атаками ворога знаходиться як енергетична інфраструктура, так і промислові об'єкти. Впровадження СТВ та її адміністрування потребує наявності у підприємств інституційної та фінансової спроможності.

Також, слід зазначити, що в запропонованих строках впровадження СТВ не врахований той факт, що наразі СТВ ЄС зазнає наймасштабнішого перетворення, а саме перехід від інструментів запобігання витоку вуглецю (Carbon leakage factor) на систему прикордонного вуглецевого коригування (СВАМ).

Європейські інститути на таке коригування СТВ ЄС планують витратити більше часу аніж зазначено в запропонованій стратегії впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів в Україні (підготовчий етап СВАМ – 2019-2023; 2023-2026 – тестовий режим СВАМ; 2026-2034 – впровадження механізму СВАМ, тобто сумарно 15 років проти 10 років у проекті Стратегії).

Без подібного переходу та імплементації СВАМ в Україні не можливо буде з 2026 року провести повноцінний запуск СТВ в Україні, котра була б спроможна до повної інтеграції з СТВ ЄС ані в 2033, ані в 2038. При цьому, мусимо зазначити, що підзаконні акти роботи СВАМ і СТВ в ЄС для функціонування після 2026 року ще не прийняті і будуть опубліковані для ознайомлення лише у 2 півріччі 2025 року. Без урахування цих документів в моделі СТВ України ми маємо ризик того, що виконання стратегії не приведе нас до можливості інтеграції СТВ України в СТВ ЄС та створить нові складнощі і повторні стратегії імплементації нової СТВ.

В той же час, не лише бізнес має бути готовим реалізовувати вимоги національного законодавства, що регламентуватиме функціонування СТВ в Україні, а й органи влади, що будуть залучені в цей процес. Тобто відповідні органи влади також повинні мати добре навчений персонал, і достатні фінансові ресурси на виплату заробітної платні та розробку і впровадження ІТ рішень під СТВ.

Крім того, досягнення кінцевої мети впровадження СТВ – реальне скорочення викидів парникових газів – потребує від підприємств здійснення ряду заходів, зокрема, для забезпечення енергоефективності і приміщень, і обладнання, подекуди, можливо буде потрібно зміна технологій виробництва кінцевої продукції. Відповідно підприємствам потрібен час для здійснення як підготовчої фази таких змін, так і залучення інвестицій/фінансування для їх реалізації, що вкрай важко зробити в умовах воєнного стану.

3. Одним із показників досягнення стратегічної цілі 2 Стратегії – «створено організаційну структуру для проведення навчальних заходів або тренінгів щодо функціонування СТВ для представників органів влади та інституцій, пов'язаних з державним наглядом і контролем, акредитацією, верифікацією, ринковими механізмами, а також для операторів установок, види діяльності яких охоплюються СТВ».

Зазначена норма фактично є підґрунтям для створення в Україні нового ринку. За даними Реєстру акредитованих ООВ станом на 26.04.2024 зареєстровано лише 6 органів з верифікації (ДСТУ ISO 14065:2015, ДСТУ EN ISO/IEC 17029:2020, ДСТУ EN ISO 14065:2022). Для

порівняння: за нашими попередніми оцінками лише 6 галузей, що підпадають під СВМ, в Україні представлені більш ніж 2 700 компаніями, в той час як СТВ буде покривати більшу кількість українських компаній.

При цьому, іноземні органи з верифікації не можуть стати учасниками відповідного ринку в Україні.

Тому пропонуємо розглянути можливість доповнення операційного плану реалізації **Стратегії новим заходом: «Створення умов для збільшення кількості органів з верифікації в Україні», а відповідальними за реалізацію заходу визначити Національне агентство з акредитації України та інші зацікавлені центральні органи виконавчої влади.**

4. Слід зазначити, що досвід більшості країн ЄС підтверджує відсутність оподаткування викидів CO₂ операторів установок (платників податку), які є учасниками СТВ ЄС. Відтак, в плані доцільно передбачити одночасне внесення відповідного проекту Закону щодо скасування оподаткування викидів CO₂ для учасників української СТВ. Крім того, невід'ємним елементом запровадження СТВ в Україні повинен стати такий ключовий інструмент як механізм відшкодування вартості викидів парникових газів національними виробниками при експорті в країни без систем вуглецевого ціноутворення.

Разом з тим, впровадження СТВ в Україні призведе, в тому числі і до підвищення податку на викиди CO₂, що, в свою чергу, стане складовою для обрахунку кінцевої вартості товарів, які підпадатимуть під дію СТВ. При цьому варто зазначити, що такі товари реалізуються не лише на внутрішніх ринках України та в ЄС, а і в інших країнах, які мають менші податки на викиди CO₂ та менше опікуються питаннями захисту навколишнього природного середовища. Отже, при експорті в такі інші країни українські товаровиробники втрачатимуть свою конкурентну цінову перевагу, яку мають на цей час або могли б мати у майбутньому. Ігнорування цього питання матиме суттєвий вплив на показники надходжень до державного бюджету, оскільки падіння українського експорту через втрату ринків позбавить Україну важливих валютних надходжень, мит та податкових платежів.

Враховуючи викладене, з метою пом'якшення можливих негативних наслідків для українських товаровиробників, а також з метою забезпечення збереження конкурентоздатності української продукції на ринках країн, які мають менші податки на викиди CO₂ та менше опікуються питаннями захисту навколишнього природного середовища пропонуємо доповнити завдання «Розроблення на підставі обґрунтованих і узгоджених пропозицій щодо структури та параметрів ключових складових СТВ в Україні та прийняття проекту Закону про СТВ» новими заходами, а саме:

- **«2) Розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування податку на викиди двоокису вуглецю для платників податку, що є учасниками СТВ»;**

- **«3) Розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту Закону про запровадження механізму відшкодування вартості викидів парникових газів національними виробниками при експорті в країни без систем вуглецевого ціноутворення».**

5. В операційному плані реалізації у 2024-2026 роках Стратегії впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів в Україні на період до 2033 року найменування заходу **«Доцільність запровадження державного стимулювання у вигляді встановлення тимчасового безкоштовного розподілу квот для установок, що виробляють електроенергію, з метою модернізації, диверсифікації та сталої трансформації енергетичного сектору»** замінити на:

«Визначення підходу до тимчасового безкоштовного розподілу квот для установок, що виробляють електроенергію, з метою модернізації, диверсифікації та сталої трансформації енергетичного сектору».

6. В операційний план реалізації у 2024-2026 роках Стратегії впровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів в Україні на період до 2033 року включити:

Запровадження надійних інструментів щодо здійснення моніторингу, звітності та верифікації парникових газів, а саме:

- проведення навчання щодо розробки планів моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів з установок, розробки звітів та підготовки до проходження верифікації;
- запровадження фінансових механізмів (залучення донорів, грантів і т.д.) щодо проведення верифікації звітів щодо викидів парникових газів з установок.

Разом з тим, користуючись нагодою звертаємося з наступним проханням, враховуючи, що при розрахунку викидів парникових газів з установок, розташованих на території України однією із важливих складових є паливо та викиди від його спалювання установками, а також те, що Європейський Союз вжив заходів для визнання ядерної енергетики засобом досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року. Згідно з оновленою таксономією сталих інвестицій ЄС, ядерна енергетика та частково газова електрогенерація отримали «зелене маркування» (Делегований Регламент Комісії (ЄС) 2022/1214 від 9 березня 2022 року про внесення змін до Делегованого Регламенту (ЄС) 2021/2139 щодо економічної діяльності в певних енергетичних секторах та Делегованого Регламенту (ЄС) 2021/2178 щодо конкретного публічного розкриття інформації щодо такої економічної діяльності). Цей крок спрямований на залучення приватних інвестицій у заходи, що підтримують скорочення викидів парникових газів. Отже, в ЄС атомна енергія та частково газова електрогенерація позначаються як перехідне джерело енергії.

У разі якщо ядерна та газова електрогенерація України не підпадає під визначення, визначені Делегованим Регламентом Комісії (ЄС) 2022/1214 від 9 березня 2022 року про внесення змін до Делегованого Регламенту (ЄС) 2021/2139 щодо економічної діяльності в певних енергетичних секторах та Делегованого Регламенту (ЄС) 2021/2178 щодо конкретного публічного розкриття інформації щодо такої економічної діяльності, то просимо включити це питання у порядок денний при перемовинах щодо членства України в ЄС.

Генеральний директор

Р. ІЛЛІЧОВ